

Təsdiq edirəm
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
"14" 02 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas : : 050704 "Baytarlıq təbabəti"

Fakültə: "Baytarlıq"

Kafedra: "Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri"

I.Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: "Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi" (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin "Biologiya və kənd təsərrüfatı" elmləri bölməsi üzrə Elmi Metodiki Şurasında 2010-cu ildə təsdiq edilmişdir.)

Kodu: LPF-B07

Tədris ili : III (2024/2025)

Semestr: VI(yaz)

Tədris yükü: Cəmi: 90 saat. Auditoriyadan kənar 60. Auditoriya saati 30 saat.
(15 müəhazirə; 15 saat laboratoriya)

Tədris forması : Əyani

Tədris dili : Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3

Auditoriya N: 409

Saat : IV gün- 1-2-ci saat (müh.); V gün - 2-ci saat lab.

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Həsənov Mirzəmməd Murtuz oğlu a.e.ü.fəlsəfə doktoru, dosent

Məsləhət günləri və saati: 1-ci gün 14:00

Kafedranın ünvanı : Lənkəran ş., Fiziki küç., 170-a

E-mail ünvanı : mirzehesenov1997@gmail.com

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs və vəsaiti metodik vəsaitlər:

1. Q.Q. Abdullayev "Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi" Azərneşr, Bakı, 2018.

2. A.Q. Məmmədov, Y.H. Hacıyev, H.M. Şirinov, Ə.Ə. Ağayev "Baytarlıq təbabəti və zoomühəndislik" Azərneşr, Gəncə, 1986.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən mikrobiologiya, immunologiya, virusologiya fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərdə tədris olunmasına zərurət yoxdur

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi fənnində heyvanların əsas növlərinin əhliləşmə prosesində təkamülün qanunauyğunluqları, damazlıq heyvanların fərdi inkişafı, konstitusiyası və məhsuldarlıq baxımından tanınması, seçmə və taylaşdırmanın nəzəri və praktiki məsələləri, cinsin yaranması və təkmilləşməsi prosesləri, onun səmərəli istifadə yolları, seleksiya prosesləri, kənd təsərrüfatı heyvanlarının damazlıq istiqamətdə yaxşılaşdırılmasının həll edilmə yolları və s. geniş işıqlandırılmışdır.

Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi fənni heyvandarlığın qısa inkişaf tarixi, zootexniya elminin və qabaqcıl təcrübənin nəliyyətlərindən hərtərəfli bəhs edilir. Alimlərimizin göstərdiyi kimi heyvandarlığın tarixi zootexniya elminin əsasını təşkil etmişdir. Sözün əsl mənasında zootexniya elmi ayrı-ayrı növ heyvanların insan xidmətinə yararlı olmağa başladığı vaxtlardan, xüsusilə insanlar gələcəkdə ətə, südə

yuna olan tələbatlarını ödəmək xatirinə daha çox heyvan yetişdirməyə, onların daha yüksək məhsul verənlərini saxlamağa, çoxaltmağa başladığı vaxtdan inkişaf yoluna qədəm qoymuşdur. Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, hələ eramızdan öncə yaxşı inkişaf etmiş atçılığa, qoyunçuluğa, maldarlığa malik olmaq, xalqımızın tərəfindən seçmənin, taylaşdırmanın, çarpazlaşdırmanın, təmizlikdə yetişdirmənin kifayət qədər geniş tətbiq etdirilməsinin nəticəsi olmuşdur. Bu işdə respublikamızın ərazisində o dövrdə kifayət qədər məhsuldar otlaq və çəmənliklərin, qışlaq və yaylaqların olması da böyük rol oynamışdır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər:Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024- cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə :Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024- cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dır.İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal -tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür,cavabı dəqiq və hərtərəflidir
- 9 bal - tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı başa düşür,lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir.
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal -tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal - suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91- 100 bal - əla (A)

81- 90 bal- çoxyaxşı (B)

71- 80 bal-kafi (C)

61- 70 bal-kafi (D)

51-60 bal -qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı-qeyri-kafi(F)

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə-15 saat, laboratoriya-15 saat. Cəmi 30- saat.

№	Mühazirə movzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Mühazirə	
1	2	3	4
1.	Mövzu 1: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi fənninin qısa inkişaf tarixi Plan: 1. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi qısa tarixi. 2. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsinin arxeoloji, palentoloji üsulları. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
2.	Mövzu 2: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının mənşəyi və əhliləşdirilməsi. Plan: 1. Əhliləşmiş heyvanlarının mənşəyi və vəhşi əcdadları.Əhliləşmənin təsiri heyvanların orqanizmində gedən dəyişikliklər. 2. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının məhsuldarlığı. Heyvanların məhsuldarlığına görə qiymətləndirilməsi və seçilməsi 3. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
3.	Mövzu 3:Kənd təsərrüfatı heyvanlarının fərdi inkişafı (ontogenezi). Plan: 1. Ontogenezi və ya heyvanların fərdi inkişafının təkamülü 2. . Böyümə və inkişafın öyrənilmə üsulları. 3. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının fərdi inkişafının idarə edilməsi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
4.	Mövzu 4:Kənd təsərrüfatı heyvanlarının konstitusiyası, eksteryeri və interyeri. Plan: 1. Konstitusiya haqqında. 2. Heyvanlarda eksteryerin qiymətləndirilməsi 3. Heyvanlarda interyerə görə qiymətləndirilmə. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
5.	Mövzu 5: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının məhsuldarlığı. Plan: 1. Heyvanlarda süd məhsuldarlığı. Süd məhsuldarlığına təsir göstərən amillər 2. Heyvanların ət məhsuldarlığı. Ət məhsuldarlığına görə qiymətləndirilmə və ət məhsullarının formalaşmasına və yüksəldilməsinə təsir edən amillər. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
6.	Mövzu 6 Kənd təsərrüfatı heyvanlarının seçilməsi Plan : 1.Heyvanların əsas əlamətlərinə görə seçilməsi, seçmənin genetik əsasları. 2.Xarici mühit amillərinin seçmənin səmərəliliyinə təsiri 3.Heyvanların əsas əlamətlərinə görə qiymətləndirilməsi və seçilməsi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
7.	Mövzu 7:Kənd təsərrüfatı heyvanlarının taylaşdırılması Plan : 1.Heyvanların əsas əlamətlərinə görə qiymətləndirilməsi taylaşdırma. 2. Taylaşdırmanın əsas tipləri və formaları. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	

8.	Mövzu 8:Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi Inbriding taylaşdırma Plan: 1.Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi inbriding homogen – birtipli taylaşdırma. 2.Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsində inbridingin zərərli nəticələri bioloji əsasları. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	1	
	Cəmi:	15 s.	

Laboratoriya – praktiki məşğələlər.

Nö	Keçirilən laboratoriya işlərinin mövzuları..	Laborat.	Tarix
1	2	3	4
1	Mövzu1: Zootexnika elminin və kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi ümumi xarakteristikası və quruluş sxemi.	2	
2	Mövzu2: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının mənşəyi və əhliləşdirilməsinin inkişaf sxemi.	2	
3	Mövzu 3 Kənd təsərrüfatı heyvanlarının fərdi inkişafı (ontogenez): xüsusiyyətlərinin araşdırılması.	2	
4	Mövzu 4: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının konstitusiyası, eksteryeri və interyeri xüsusiyyətlərinin təhlili.	2	
5	Mövzu 5: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının məhsuldarlıq xüsusiyyətlərinin təhlili.	2	
6	Mövzu 6: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının seçilməsi və taylaşdırılması sxemi..	2	
7	Mövzu 7: Kənd təsərrüfatı heyvanlarında cinslərin təsnifatının ümumi xarakteristikası.	2	
8	Mövzu 8: Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi xüsusiyyətlərinin təhlili.		
	Cəmi:	15 s.	

XI.Fənn üzrə tələblər:

- “Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi” fənni heyvanların fərdi inkişafı, konstitusiya və məhsuldarlıq baxımından tanınması, seçmə və taylaşdırmanın nəzəri və praktiki məsələləri, cinsin yaranması və təkmilləşməsi prosesləri, onun səmərəli istifadə yolları, seleksiya proseslər, kənd təsərrüfatı heyvanlarının damazlıq istiqamətdə yaxşılaşdırılmasının həll edilmə yolları və s. mühüm bölməsidir. Hər bir xəstəliyin törədicisini onun inkişafının xəstəliyin yayılmasını klinik əlamətlərini, diaqnozu, müalicə və profilaktikasını dərinlən tələbə bilməlidir.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi xüsusiyyətlərinin təhlilini, Kənd təsərrüfatı heyvanlarının məhsuldarlıq xüsusiyyətlərinin təhlilini, Zootexnika elminin və kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi ümumi xarakteristikası və quruluş sxemi biliklərinə yiyələnmək.

XIII. Tələbələr fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: I –ci Kollektivium sualları:

1. Kənd təsərrüfatında heyvandarlıq mədəniyyətinin inkişaf tarixi.
2. Yetiştirilmənin istiqamətverici və müəyyən edici sahələri
3. Məməlilərin əmələ gəlməsi ilə səciyyələnən senozoy və ya məməlilər erası
4. Əhliləşmənin təsirilə heyvanların orqanizmində gedən dəyişikliklər
5. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının ontogenez dövrü.
6. Böyümə və inkişafın öyrənilmə üsulları
7. Rüşeym əmələ gəlməzdən əvvəl fərdi inkişafın idarə olunması
8. Ana bətnində dölün böyümə və inkişafının idarə olunması
9. Doğulduqdan sonra (postembrional dövrdə) balanın inkişafının idarə olunması
10. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının konstitusiyası

II –ci Kollektivium sualları:

1. Gözəyari qiymətləndirmə (somatoskopiya).
2. Qaramalın düzgün bədən quruluşunun əlamətləri
3. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının eksteryer quruluşunun təsviri
4. Qaramalda eksteryerə görə qiymətləndirmə
5. Atlarda eksteryerə görə qiymətləndirmə
6. Qoyunlarda eksteryerə görə qiymətləndirmə
7. Camışlarda eksteryerə görə qiymətləndirmə
8. Kənd təsərrüfatı heyvanlarında interyerə görə qiymətləndirmə.
9. Heyvanlarda süd məhsuldarlığına görə qiymətləndirmə
10. Süd məhsuldarlığına təsir göstərən amillər.

XI. İmtahan sualları:

1. Kənd təsərrüfatında heyvandarlıq mədəniyyətinin inkişaf tarixi.
2. Yetiştirilmənin istiqamətverici və müəyyən edici sahələri
3. Məməlilərin əmələ gəlməsi ilə səciyyələnən senozoy və ya məməlilər erası
4. Əhliləşmənin təsirilə heyvanların orqanizmində gedən dəyişikliklər
5. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının ontogenez dövrü.
6. Böyümə və inkişafın öyrənilmə üsulları
7. Rüşeym əmələ gəlməzdən əvvəl fərdi inkişafın idarə olunması
8. Ana bətnində dölün böyümə və inkişafının idarə olunması
9. Doğulduqdan sonra (postembrional dövrdə) balanın inkişafının idarə olunması
10. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının konstitusiyası
11. Konstitusiya ontogenezlə bağlı sanqvinik, fleqmatik, xolerik və melanxolit tipləri
12. Konstitusiyanın tənəffüs, həzm və qarışıq tipləri
13. P.N.Kuleşovun təsnifatının heyvandarlıqda 4 konstitusiya tipi
14. Heyvanlarda eksteryerin qiymətləndirilməsi
15. Eksteryer və heyvanların məhsuldarlıq istiqamətləri
16. Gözəyari qiymətləndirmə (somatoskopiya).
17. Qaramalın düzgün bədən quruluşunun əlamətləri
18. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının eksteryer quruluşunun təsviri
19. Qaramalda eksteryerə görə qiymətləndirmə
20. Atlarda eksteryerə görə qiymətləndirmə
21. Qoyunlarda eksteryerə görə qiymətləndirmə
22. Camışlarda eksteryerə görə qiymətləndirmə
23. Kənd təsərrüfatı heyvanlarında interyerə görə qiymətləndirmə.
24. Heyvanlarda süd məhsuldarlığına görə qiymətləndirmə
25. Süd məhsuldarlığına təsir göstərən amillər.
26. Südün keyfiyyət göstəricilərinə təsir elən amillər.
27. Qaramalın ət məhsuldarlığına görə qiymətləndirilməsi

28. Heyvanların əsas əlamətlərinə görə seçilməsi
29. Seçmənin genetik əsasları
30. Xarici mühit amillərinin seçmənin səmərəliliyinə təsiri.
31. Heyvanların əsas əlamətlərinə görə qiymətləndirilməsi və seçilməsi
32. Heyvanların konstitusiyaya və eksteryerine görə qiymətləndirilməsi və seçilməsi
33. Heyvanların texnoloji keyfiyyətlərinə görə qiymətləndirilməsi və seçilməsi
34. Taylaşdırmanın əsas tipləri və formalar
35. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi çarpazlaşdırma
36. Südlük cinslərin əsas əlamətlərinə görə seçilməsi.
37. Kənd təsərrüfatı heyvanlarında İnbridin qın zərərli nəticələri.
38. Keçilərdə eksteryerə görə qiymətləndirmə
39. Südlük cinslərdə eksteryerə görə qiymətləndirmə
40. Yunluq istiqamətli qoyunlarda eksteryerə görə qiymətləndirmə

“Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi” fənninin sillabusu 050704 “Baytarlıq təbabəti” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri kafedrasında müzakirə edilərək (14 fevral 2025-ci il 12 sayılı protokol) təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi:

 dos. M.M. Həsənov

Kafedra müdiri:

 dos. R.M. Bilalov